

M ú r i n.

Ostávila sem tesni hram,
 Iz tega vèl dehtèč je hlád,
 Pod cvetno drevje sela tam,
 Sèl poleg mene múrin mlád.

Kakó prišlo je, res ne znám,
 Ko slavec pel je hrepenèč,
 Na lici tu poljub imám,
 Poljub presladek in gorèč.

Govóрила sva to in tó,
 Prenaglo se nagnil je dán;
 Oj bilo je takó sladkó,
 Kar pravil mi je Africán.

Zdaj tega meseca sta dva
 In svet je poln vonjivih rož;
 Ljudjé me zóvejo „gospá“,
 Ker múr je moj zakonski mož.

In mislila sem tiho jaz:
 Oči lepé so, pógled mil,
 Pošten in ljub njegov obraz —
 Ako bi vendar čern ne bil!

Presrečna sem, glasno povém,
 Srečnejša še od dné do dné,
 On rádot sercu in očém,
 A da ni bel, to nič ne dé! —

Lujiza Pesjakova.

Pervi dnevi drugega triumvirata.

(Dalje.)

Ko je to, kakor je menila, poslednje znamenje otročje ljubezni ovijala okolo kipa, s katerega je prijazni obraz ljubeznjivo stermel v nesrečnico, posili jo jok; spusti se na eno koleno, na drugem podpre izmučeno glavico z levo roko, ob kateri gosti lasje popolnoma zakrijejo obraz, desnica pa, deržeča venec, sloni ji na kipu. V tem stanji jo najde nje najzvestejša sužnjica Thessala, obstoji in posluša tiho ihtenje mlade gospe. Imela ji je nekaj važnega povedati, to je njen nemir kazal; toda ni je hotela motiti v po-

božnem žalovanji. Ko se pa gospa le dolgo ne gane, oserči se in bliže stopivši pošepeta: „Gospa! Naglo se tá ozre in skoro nevoljno povpraša: „Kaj hočeš? „Manijev Lydon . . .“ Ni mogla izgovoriti. Attilia je poskočila in zavpila: „Manijev Lydon? — — Oh! Ne več Manijev! Gotovo mi ima kaj poročiti o mertvem Maniji.“ „Pa pravi, da ni mertev Manius“, reče Thessala. — „Ni mertev? Manius da živi? Oh, kaj me mučite s takimi tolažbami!“ Te besede je Attilia z bolestnim, trudnim glasom izrekla. „Pa Lydon je prepričan, da Manius ni mertev“. — „Prepričan, praviš?“ živo zopet poprime besedo uboga gospa. „Teci, teci po Lydona, hitro, razumeješ? Kaj se obotavljaš?“ Komaj ji je sužnjica mogla dopovedati, da bi Lydon rad neopažen od stražečih sužnjev z njo govoril. „Ali jaz moram z njim govoriti“, reče Attilia vsa vznemirjena. „Tu skozi postranska vrata naj pride. Kedó straži tukaj?“ „Lamia“, odgovori sužnjica. Gospa pa odhiti v sobico in prinese zlat obroček ter ga dá sužnjici: „Lamia je dober človek, daj mu to-le; Gaviana ni doma zdaj; naj si poišče opravka v sprednjem delu hiše“. Sužnjica odhiti in kmalu pripelje starega Lydona. Komaj je mogel odgovarjati na vsa burna vprašanja. „Ali kako je mogoče bilo“, vpraša Attilia „javno razznaniti, da so njegovo glavo tam na velikem tergu izpostavili?“ „Gospa“, odgovori zadovoljno smehljaje se dobri suženj, „jaz sem tudi gredoč po mestu čul to strašno novico. Pomisli malo, kako me je to prestrašilo. Moj mladi gospod me krepak in zdrav pošlje k tebi, in tukaj bi imel najti njegovo glavo na kol nabodeno! Šel sem gledat na forum in ponižno sem poprašal nekega liktorja, kje je glava tistega mladega pa hudobnega in grozovitega sovražnika triumvirov, Manija Septimija, — ne zameri, gospa, s temi ljudmi se mora tako govoriti. „Isči, stara kost“, odrezal se je prijazno, „saj je zapisano“. Nisem dolgo iskal. Gledam, gledam obraz; mislim si: Tako zelo pa smert vendar ne more izpremeniti človeka! Nekaj malo podobnosti bi človek že našel, ko bi je iskal. Pa pri vseh bogovih, naj zdaj le poginem, če je to glavo kedaj Manijevo truplo nosilo“. Potem ji pismo od Manija izroči. Hlastno segne Attilia po vidnem znamenji Manijevega življenja. Veselje ji razvedri obraz, ko spozna Manijev pečat. S tresočimi se rokami razterga skozi pergamentno pismo prepeljano nit, razvije in bere: „Manius svoji Atiliji najserčnejše pozdravljenje! Jaz sem zdrav in upam v boljšo prihodnost. Naj bi bogovi naklonili, da bi tudi pri tebi tako bilo. Ko bi ti bila pri meni, mnoge težave bi lažje preterpel; pa ne vabim te k sebi; podala bi se v mnoge ne-

varnosti. Kličem ti iz daljave: Terpi, úči se iz dogodkov, katere moraš gledati, o katerih moraš slišati, kaj je sramota za Rimsko ime in upaj, da bode kedaj bolje. Odpiši mi po Lydonu*. Zlagaje zopet pismo misli si Attilia: On mene ne vabi k sebi, ali serce moje me goni k njemu. „Kedaj se verneš“? poprašá Lydona. „Jutri“*, odgovori ta, „na vse zgodaj. V Circeji ob morji ali v bližini se znajdeva“*. Zdaj se mlada gospa skerbno ogleda, ali sta v resnici sama, in ko se o tem prepriča, pošepeta Lydonu: „Vzemi me sè seboj“! Dobri sluga se kar ustraši; cela versta skerbi in nevarnosti za njo se mu hipoma živo v duhu pokaže. Ali vse njegovo ugovarjanje nič ne pomaga. Ko jo vidi tako serčno, uda se na zadnje. Ker je tudi ženske pomoči potrebovala, pridobila si je še zvesto Thessalo za pot. Ta je tudi dobila nalogo skerbeti za to, da bode stražnik pri postranskih vratih prihodnje jutro zgodaj prav terdo spal, kar je menila, da ne bode tako težko, ako se ji dá na porabo ključ do hrambe, v kateri so podolgaste ročke napolnjene z dobro starino v kotu slonele.

* * *

Pred Circejskim mestom na obširni ledini ob cesti, ki je deržala do ladijostaje, bila so zbrana kerdelca upornikov, njih poveljniki Manius, Hirtius, Appuleius in Arruntius pa so se pred velikim šatorom pogovarjali. Manius je bil jako potert. Nikakor ni bil zadovoljen z ljudmi, ki so jih bili njegovi tovariši nabrali. On si je te borilce za svobodo mislil vse drugačne, navdušene za reč, za katero so bili pripravljene življenje žertvovati. Ali našel je druhal, po večem sužnje, vsake verste potepuhov in rokavnjačev poleg majhnega, zelo majhnega števila poštenih mladeničev in mož. Serce ga je bolelo, če je pomislil, da je obramba rimske svobode sebičnikom in sužnjem izročena. Boljše verste prebivalci so se moči uklanjali in za sanjarije upornikov niso marali. Drugo kar je Manija žalostilo, bilo je vedenje poveljnikov. Vsaj od njih bi bilo pričakovati v teh okolinostih, da bi zedinjeni delovali za en velik namen. Ali videl je, kako je o vsaki priliki se njih needinost pokazala in zavirala vsako podjetje. Edino upanje je bilo v Cicerona obrneno; menil je, da bode ta mož v sedanji nevarnosti več stanovitnosti kakor navadno kazal in sè svojo veljavo obranil edinost med poveljniki upornih čet. Med poveljniki, stoječimi pred šatorom bila je govorica ravno o Ciceronu. „Naj mu bogovi“, reče Manius, „podelijo srečno vožnjo po morji. Mordà je že od Sicilije odplavala ladija, ki ga nese v Macedonijo“*. — „Ne govorite mi o Ciceronu“*, reče Arruntius, star vojak, „ni ga večega oma-

hljivca nego je on: a pravite, da on gori za republiko? on ljubi le samega sebe. Jaz v nobenega drugega nimam nič upanja nego v Bruta. Brutus mu je bilo ime, ki nas je kraljev rešil, Brutus nas bode tudi Caesarja“. Manija je ta neinila obsodba njegovega učitelja in zavetnika v serce zbodla. „Tako ti ni soditi“, odverne mu nevoljno, „o moži, ki je bil ves čas svojega življenja podpora in čast rimski republiko“. „Brez vse napake pa ni noben človek“, pristavi Hirtius.

V tem trenutji se je vsem pogled obrnil na morje, kjer je bila ravno ladija priplavala v luko, in od ladije čolnič do brega. Iz čolniča je stopil suženj odet z usnjato „paenulo“, ki je spredaj in zadaj po životu visela, ob straneh pa izrezana nekoliko próstosti puščala rokam; čez glavo pa je imel „kapuco“ potegneno, ki je bila na paenulo prísita. Na suho stopivši gledal je med zbrane vojake, in ko je tam spoznal Manija, prijel je za sprednjo plat paenule in z njo proti ladiji nekolikokrat mahnil. Potem se ponižno približa Maniju. Njegov „Salve, domine“ bil je spremljan s smehljanjem, kakor da bi hotel reči: Ali me ne poznaš? Manius se v tem trenutji res ni mogel domisliti, s katerim izmed njegovih znancev so mu bogovi naklonili srečo sniti se, in bil je primoran vprašati ga, čegav je. Odgovor „M. Tullija Cicerona, ki je tam na ladiji in bode kmalu na kopno prišel“, je tako osupnil vse, da so nekoliko časa obmolnili in se pogledavali. Pervi se Arruntius zasmehljivo oglasi. „No, ali nisem rekel? Mi si ga mislimo na poti od Sicilije v Macedonijo, pa nam Neptunus tukaj izbljuje to naše upanje! Manius si ni prav mogel misliti, da bi bil Cicero od svojega sklepa odstopil. „Ne sodi prehitro“, rekel je Arruntiu, „gotovo je bilo močnih ovir, da ni že dalje prišel. Morje je v tem času burno in Cicero je star mož“. Suženj poterdi, da so imeli gerdo vožnjo in da so morali na Ciceronovo zahtevanje večkrat h kopnemu pritisniti. V tem je stari mož iz čolna stopivši precej hitro korakal po cesti, pokrit s „petasom“, nizkim širokokrajnim popotnim klobukom. Ko je Manija zagledal, raztegnil je izpod širokega plašča „lacerne“, roke in vpil: „O Manius, Manius, bogovi hočejo pogubiti nas in republiko! Mladenič mu naproti prihiti in objet in poljubljen od njega, vpraša ga, kaj se je zgodilo. Cicero je popisal križe in težave, ki jih je imel na morji, in ki so nekaj iz neugodnega letnega časa in iz njegove slabotnosti, nekaj pa, kakor je bilo poznati, tudi iz njegove strahljivosti izvirale. „Jaz živ v Macedonijo ne pridem“, rekel je na zadnje. „Tedaj so uničene vse nade, ki smo jih v tebe stavili“?

reče Manius z žalostnim glasom. „Ne, še niso uničene. Jaz hočem k Oktavianu“. „K Oktavianu“? vsi se začudenjem vprašajo razen Arruntia, ki se zlobno nasmehne. „Da, k Oktavianu. Saj ni mogoče, da bi se bil jaz o njem tako motil. On se bode dal pregovoriti, preprositi meni. Saj vem, da sovraži Antonija, to pijano, besno zver; proti temu razbojniku se hočemo vsi združiti z Oktavianom; on bode zopet uredil republiko....“ „Tedad dobimo enega tirana mesto treh“! oglasi se Arruntius. „On ne bode tiran, on se bode udajal mojim, našim svetom, on nam bode povernil svobodno republiko. O da bi le enkrat mogel z njim govoriti. Še enkrat bi rešil domovino in potem, Manius, umerl bi rad, ali umerl v oteti domovini. Na morji ali v tujini umreti, o Manius to je strašno njemu, kogar domovina je Italia“. Maniju se je smilil stari mož. Da njegov namen, z Oktavianom proti Antoniju združiti se, nikdar ne bode imel uspeha, je le predobro vedel. Vse upanje sploh, ki ga je vanj stavil, podiralo se mu je. To ni bil več on Cicero, ki je nekđaj v zbranem senatu in na glavnem tergu mogočno gospodoval s svojo besedo. Izkušali so sicer vsi odverniti ga od brezupne njegove namere: ali on jim je tako zgovorno razlagal, da je Oktavianus le zapeljan, da mu je treba le oči odpreti, da se bo rad postavil na čelo braniteljem republike! Mordà je bila ta živa domisljivost Ciceronova le nasledek vsled vožnje razbolelih čutnic. Ko se ni dal pogovoriti, ponudil se mu je Manius, da ga spremi s svojim kerdelom in ga brani po vsej Italiji iztikajočih morilcev. Pa tudi te ponudbe ni sprejel, čes, da bode več opravil, ako brez obrambe, s polnim zaupanjem pred Oktaviana pride, med potom pa da bode po bližnjicah peš potujoč lahko nespoznan v Rim dospel. „Bodite zdravi, prijatelji! Naj vas bogovi spremljajo. Poskusiti moram še enkrat rešiti domovino“. Tako se poslovil Cicero od poveljnikov; tem pa je bilo pri serci kakor takim, ki se ločijo od človeka zelo bolnega, hitečega smerti v naročje.

M. Pleteršnik.

(Dalje prih.)

Čez osem let.

Novelica, spisal E m i l L e o n.

(Dalje.)

luga je bil komaj odšel in že je vstopil pri meni Feliks Germ. Kar ga nisem videl, bil je močno zrasel. Ali sibki njegov život je bil sklonjen in vtis podobe njegove, na kateri je uniforma, kakor na drogu suseča se, visela, zelo neprijeten. Suha

glava mu je na šibkem vratu nemirno tičala med visokima ramama, tako da se je videlo, kakor da bi se hotela vsak trenotek odtergati na visokem stališči ter izdersniti dolginu pred nogi. Pod nizkim čelom pa mu je gorelo oko v prečudnem ognji, kakor tistim bolnikom, ki z gnjilim drobom vsak dan pričakujejo smerti. Pri tem pa se je vedel boječe ter zerl neprestano na dolgi svoji nogi in na vsak korak, ki ga je storil. Dolgost trupla mu je bila videti na poti in vedel se je tako, kakor da bi sam ne znal, kam naj bi dejal to svoje raztegneno telo.

Vstopivšega sem hladno pozdravil, kar pa ga je spravilo v stisko. Sedel je v senco, tako da mu ni padala svetloba na obraz. Skozi mrak pa je švigal plamen njegovega očesa proti meni, kakor da bi hotel vso mojo osebo pogoltniti.

„Teško sem te pričakoval, ali konečno si vendar prišel, Evgen“!

Té besede je samo poluglasno šepetal. Ali takoj je omolknil, kakor da bi se bil prestrašil sam svojega glasa. Potem pa je koščeni svoji roki dergnil eno ob drugo ter ji konečno potisnil med šibka svoja kolena.

„Teško, prav težko sem te pričakoval“!

In sklonil je svoje telo še bolj in tija v kot obernil goreče svoje poglede.

„Pobegnil si bil, čez noč si bil izginil in drugo jutro te več ni bilo. Mi pa smo ostali tu sê sramoto pokriti. In uboga Leonora se je vlačila skozi življenje kakor megla brez vetra. In smijali so se ji in s persti za njo kazali. A na obrazu so ji izginile rože in na smertno posteljo je morala leči. In v tihih nočeh se je sê smertjo borila. Mi pa smo že menili, da se bode povernila v večnost. Veliko smo terpeli. Jaz pa sem tedaj mislil na te, Evgen, in težko te pričakoval“!

In življenje mu je šinilo v dolgo truplo. Iz mraka se je premaknil proti meni, da mu je svetloba za trenotek obsijala demonični obraz. Z očesi pa se je kakor bazilisk zasesal v me, da me je bilo nehoté groza. Nekedaj sem videl razderti obraz nemškega pesnika Grabbeja. Na misel mi je prišel tedaj isti obraz. Feliks Germ je nosil tedaj takov obraz. Samo da je ta obraz bilo razrilo in razderlo sovraštvo, pesnikovega pa pijančevanje.

A takoj je postal zopet miren, potisnil se v svoj kot ter obernil pogled v tla.

„Doma smo tičali in skrivali se in na svetli dan si nismo upali. Na hišo našo pa je legla sramota, ki nas tlači še sedaj kakor

smertna mora. Če pa sem potem zahajal v družbo med prijatelje, moral sem sè sladkim obrazom poslušati grenke besede, postranske besede, katere sem pa umel predobro. Ali molčal sem ter si z vinom zalival želodec in žolč, kateri se mi je izlival vanj. Pri tovariših pa sem prišel v imé slabega prijatelja in boječega vojaka. Od notranjega serda, ki sem ga vedno dušil v sebi, pa se mi je usušilo telo, tako da mi sedaj življenja studenci slabo tekó. A jaz sem molčal, ker sem moral molčati! Saj veš, da umreti prej nisem smel, da nisem s tabo, Evgen, govoril resne besede. Prijatelji so me zbadali, — a jaz sem tebe pričakoval*!

In zopet je sovražno svoje oko uperl v me. V njem pa se je od strasti napela vsaka žila.

„In sedaj si tu in sedaj je napočila tista ura! In vse ti bode poplačano, do zadnje grénke kapljice vse! Naj smert razsodbo izreče med nama! Nu, da si le prišel, da si le prišel*!“

Potem pa je umolknil, kakor da bi pričakoval mojega odgovora. A jaz sem molčal. Kaj sem mu pa hotel odgovoriti!

„Upam pa, Evgen, da se smerti ne bojiš! Neprijetno bi mi bilo, ker kakor psa bi te moral potem pobiti na ulicah. Smert pa si zaslužil za vso to sramoto, za grozno to sramoto! Upam, da nisi boječ, kakor kaka deklica, ki trepeče pred vsako gosenco*!“

Boječ? takoj mi je kri vskipela v glavo. Bati se in tega človeka, ki dolgih osem let ni družega mislil, kakor le na mojo smert!

„Ne bojim se ne smerti, ne tebe*! dejal sem serdito.“

On pa je razvil svoje dolgo truplo in vstal je in rekel prijazno:

„Nu, torej je pa v redu vse, Evgen! Da si le prišel, da si le prišel*!“

Potem pa se je zvil skozi vrata, počasi, neukretno, nerodno. A kmalu je vstopil v nasprotno domačo ložo ter ostal v zatišji. Oči pa so se mu blesketale kakor živa dva oglja. A v enomer je zrel le na me, kakor da bi me hotel z bliski svojega pogleda pobiti.

Vstal sem ter zapustil gledališče.

(Dalje prih.)

Čas in prostor.

IV. pismo.

Gospod čestiti! Dà, prevažno je bilo vprašanje mojega zadnjega pisma. Sam si ga tedaj še enkrat pregledam, kje da bi, čestiti gospod, o njem še sumičiti imeli. Mordà poročete: vse si lahko mislim in — moja zadnja terditev bi bila opoveržena. In ker želim, da bi, čestiti gospod, kolikor toliko sproti že preverjeni bili o istini mojih pisem, tedaj si ne morem kaj, da Vas ne bi takoj danes že na nekaj opozoril, kar bi Vas od Vašega sumičenja lahko odvernilo.

Res je, da si lahko vse mislim, ali ravno tako neresnično in pomotno bi pa tudi bilo iz tega sedaj sklepati: če si vse lahko mislim, mislim si tedaj tudi prostor lahko le samo in postavim v njega zopet čas in prostor — čas in prostor si tedaj lahko predstavljam, ona sta tedaj pojma.

Čestiti gospod! vendar jaz razločujem med istinitim in le izmišljenim mišljenjem, t. j. med pravim in napačnim mišljenjem. Če dve od dveh odštejem, mislim si seveda lahko, da mi ostane n. pr. zmeraj še dve. Ali to je vse skozi napačno mišljenje, katero velja le za moment — nikakor se pa ne smé na podlogi njegovi nadalje sklepati. Za vedo je to izmišljeno mišljenje, ali kako bi ga imenoval, ničevno — ker duh sam nam pravi, akoravno si to lahko mislim, tedaj je vendar to le samo vobraženje (domišljija), v vedi pa vobraženja ne sme biti, tu se sklepa le po zdravi pameti, ali, kakor bi se reklo, po onem, kar se matematično izraziti dá.

Matematično izraženo pa ostane le: da kakor dve od dveh odsteto nič ne daje, tako tudi čas in prostor odstet (ven vzet) od (iz) časa in prostora daje zmeraj le „nič“ — t. j. neko negativno količino.

Ni dovolj že, da tedaj v diferencijo nikacega „časa“ ali „prostora“ ne dobomo, ampak po tem potu pridemo še do negativnih količin — koliko pa té v eksaktnej filosofiji veljajo, to Vam bode že znano. Mordà izpregovorim o priložnosti o njih kaj več, tu zadržuje le da vemo, da si razen enega časa in prostora kakega družega časa in prostora (brez domišljije) niti misliti ne morem, tedaj nimam kacega družega časa in prostora, v katerega bi prvi (konkretni) čas in prostor postaviti mogel, in — s tem, čestiti gospod,

upam, sem Vam dogotovil ono, kar se Vam je v mojem zadnjem pismu lahko še negotovo zdelo.

Na sebi malostno je današnje pisemce, ali koliko malostnega se nam ne zdi v filosofiji, na kar se ob svojem času lahko še več upira.

Lepo Vas pozdravljuje ostajam Vaš ponižni sluga A. P.

Jenkovi „Epigrami“.

V letošnjega „Zvona“ osmi številki priobčil je g. A. P. kratek sestavek z naslovom: „Nekaj iz zapuščine Simona Jenka“, v katerem podaje slovenskim čitateljem 31 do sedaj še nikjer natisnenih in na znane poslance kranjskega deželnega zbora narejenih epigramov. Gosp. A. P. nam pripoveduje, da je te epigrame našel „med službenimi spisi svojega očeta“ in terdi, da jih je zložil naš Simon Jenko, kateri je bil, kakor je znano, dalje časa koncipijent pri očetu gospoda A. P.

Kdo izmed nas bi ne bil vesel, ako se mu posreči najti kaj neznane in nikjer še natisnene ostaline katerega si bodi pokojnega pesnika slovenskega? Jako žal mi je, da moram gospodu P. to veselje do cela podreti, podreti zategadelj, ker pravica in resnica tako zahteva. Omenjeni epigrami namreč niso Jenkovi in tudi njegovi biti ne morejo, kajti zložil jih je vse od prvega do zadnjega — Miroslav Vilhar.

Evo ti dokazov!

Kdor je poznal Jenka, poznal njegov bister um, njegov s pe-rečim ognjem napolnjeni sarkazem, ta mora takoj reči, da tacih epigramov ni moglo pisati Jenkovo pero. Da je on zlagal epigrame, soper naše deželne poslance naperjene, zložil nam je pravé Preširnové seršene, take seršene, da človek, katerega opikajo, misli nanje ves čas svojega življenja. A kakšni so ti epigrami, katere g. A. P. prisója Jenku? To so čisto nedolžni komarji, katere človek komaj čuti, ako se mu jih tudi deset ob jednem časi na roko vsede, da ga gristi začno. Uže po sami vsebini ti epigrami ne morejo Jenkovi biti.

Todá pojdimó dalje!

Znano je, da je bil dobrovoljni, veseli Vilhar kranjski deželni poslanec takoj v prvem zboru od l. 1861. dalje. V posebno dolgočasnih sejah tega prvega dež. zbora kranjskega začela sta se vitez

Strahl in M. Vilhar iz svojih prijateljev in politiskih nasprotnikov saliti in norca delati; zlagala sta nemške in slovenske epigrame na tega in ónega deželnega poslanca ter dajala jih po zbornici „ad circulandum“. Stvar je prouzročila mnogo smeha ter našim poslancem naredila mnogo kratkega časa. Vilhar je pozneje vse svoje epigrame zbral ter jih svojim prijateljem v čitalnici, po kerčmah in kavarnah kazal. Kdor je hotel, ta si jih je prepisal. Pa tudi pozneje, ko Vilhar ni bil nič več deželni poslanec, zlagal je vedno na vsak dež. zbor kranjski take epigrame, osobito kedar so si poslanci zaradi kakšne adrese ali kakšne druge važne stvari hudo v lase posegli. Časi je Vilhar take epigrame celo na kámen spisal ter natisniti dal; te póle romale so potem po Ljubljani od roke do roke ter razširile se po vsej kranjski deželi. Pred soboj imam dve taki poli, jedna je pisana z Vilharjevo roko leta 1865., druga je litografovana l. 1867., vsaka obseza po 37 epigramov, med katerimi je nekoliko tudi tistih, katere je g. P. za Jenkove priobčil.

A tudi vsi drugi, Jenku pripisovani in v zadnjem „Zvonu“ natisnjeni epigrami so Vilharjevi. G. dr. D., zet pokojnega Vilharja, pripoveduje mi namreč o njih to: „Bilo je l. 1866. ali 1867., ko sem z Vilharjevega posestva na Kalcu odhajal v Ljubljano. Vilhar mi je izročil epigrame na vse tedanje deželne poslance kranjske, rekoč, da naj jih nesem v Ljubljano dr. Costi. Med temi epigrami bili so, kakor se dobro spominam, vsi ti, ki so tukaj v „Zvonu“ natisnjeni. Costa jih je potem pri nekem sokolskem večeru v Virantovi kerčmi na glas čital; to dobro vem, ker sem mu jih sam jaz prinesel, ker sem bil tudi takrat pri Virantu“.

Govoril sem tudi z nekaterimi bivšimi ali še sedanjimi deželnimi poslanci, ki so mi tudi vsi pravili in poterjevali, da ti epigrami so vsi od prvega do zadnjega Vilharjevi.

Gospodu A. P. prav rad verjamem, da so epigrami, katere je on našel, pisani z Jenkovo roko. In zakaj bi ne bili? Kakor smo si jih prepisavali drugi, tako si jih je prepisal lehkó tudi Jenko, a zložil jih on ni, to, mislim, je zdaj dognana stvar.

Toliko v prijazno pojasnilo, da ne bodemo delali krivice Vilharju ter ne prisvájali Jenku, kar ni njegovega. Suum cuique!

Fr. Levec.

Dostavek. Prav hvaležni smo gosp. prof. Leveu za to pojasnilo. Pravi kamen nam je z njim od serca odvalil. Težko nam je délo misliti, da so ti „epigrami“ — Jenkovi. Vendar po tem, kar se nam je bilo poročilo, nismo imeli pravice dvomiti, da jih je res naš Jenko

pregrešil v svoji človeški slabosti. Duh njegov, ako se še peča za zemeljske stvari, upamo da nam bode zdaj odpustil krivico, katero smo mu bili nehotoma storili.

Uredništvo.

I g r a l c a.

(Konec.)

Nekaj dni pozneje je zelo mraz.

Na dersališči dersa se mlado in staro. Saj pa je tudi prijetna — ta gladka zabava. Tudi Markovič je danes popoldne mej njimi in spremlja gospico Pavlo. Kako gibično se dersa in kako lahko in pogumno derči njena postava po kristalnih tléh. Obrazek ji je malo zarudel od ostrega mraza in nosek tudi in Markovič bi danes stavil, da je ta nosek — najlepši!

„Ali ste kedaj ljubili, gospica Pavla? vpraša Markovič in jej pogleda v tamno oko.

„Dersališče? — Gospod Markovič! Dersališče sem ljubila vedno strastno in še ga ljubim“! odgovori lepa dersalka, nasmehne se koketno in pogleda svojega spremljevalca kakor bi ga ne umela.

Markovič zarudi, molči nekoliko in se čudi, kako mora ona odgovoriti tako — poredno.

Čez nekoliko časa reče prav ljubeznjivo:

„Gospica, vi ste najlepša dersalka“!

„Tako? — Lep poklon, gospod Markovič! Samo zahvaliti se imam pač najpreje drugim dersalkam, ki so baje manj lepe“! odgovori Pavla, smehljaje se in se spusti lahko po ledu.

Markovič si grize ustnice in derči za njo. Pri ograji jo dohiti, prime jo za drobno ročico in reče pogumno:

„Gospica Pavla — vi morate biti moja — žena“!

„Moram? — Markovič, zakaj pa ne? — Dobro“! odgovori lepotica stermečemu Markoviču, seže mu z roko pod pazuo in oba zderčita po ledu.

Markovič je presrečen, sedaj si več ne grize ustnic.

Drugi dan na večer sreča Petroviča. Ta ga od daleč zagleda, steza roke in do njega prišedši ga skoro podere:

„Brate moj, Markovič! Ljuba duša! Plevna je — pala! Vendar! Živio“! —

„Plevna pala? Oprósti, nisem čital še časnika danes“! odgovori Markovič s prav navadnim glasom.

„Kaj? — Kako? Markovič! Ljubi moj Markovič! Jaz te komaj umem! Kam pa kam in odkod? — Idiva v kavarno! Karambol! A zadnjič bilo je trideset in moja partija, le verjemi, ljuba duša, in ne glej tako „neumno“ v zrak. Trideset, nič manj in nič več! Pa Markovič! Ti gledaš in se ne ganeš, in tvoj kisli obraz! Markovič!“ govori njegov veseli prijatelj in ga ogleduje stermé.

„Nocoj ne, nimam časa!“! odgovori resno Markovič.

„Nima — časa? Plevna pala in blagi, bogati Markovič nima časa! Kam pa gre ta Markovič, ki nima — časa?“ vpraša Petrovič pomenljivo.

„K svoji — nevesti!“! odgovori ženin Markovič in stisne Petroviču roko.

Ta pa mu odtegne svojo desnico in jo sklene sè svojo levico in od samega čudenja izgovori:

„O!“ in čez nekoliko:

„Sreče želim! Sreče tebi in nevesti gospici Pavli! Ženin Markovič, kedó bi si bil mislil! Lepa nevesta — njene oči in njen ljubeznjivi, plemeniti — nosek! Živela nevesta, živel Markovič!“ Prijatelja se komaj ločita.

* * *

Lep popoldan je. Vroče solnce lije svojo gorkoto na zemljo in mestni prebivalci hité v okolico sprehajati se in tudi okrepcati v vert dobre gostilne pri „debelem volu“.

Pod lepimi kostanji stojé mize in pri jedni sedita Markovič in Petrovič. Pervi se je nekoliko postaral in tu in tam se mu že vidi kak siv las. Petrovič se pa ni dosta izpremenil in gleda zadovoljno v svet.

„Dolgo te že nisem videl, ljubi moj prijatelj! Pač dolgo! Odkar si se oženil, ni te ni v gostilno ni v kavarno in sedaj igram svoj karambol, svojo preljubo igro, z gospodom Jurkovičem“, reče Petrovič in pije.

„Tako“? odgovori Markovič žalostno, pogleda svojega soseda in tudi pije.

Potem nastane molk in kerčmar prinese luč na mizo, kajti zmračilo se je bilo že in čas je bil oditi.

„Trebá bo iti!“ sili Markovič, kateri je bil postal nekoliko bolj tih in gleda nekako zaspano.

„Pa idiva“! reče Petrovič.

Vstaneta in gresta proti mestu.

„Kako se ti pa kaj godi v zakonu? Pač ti ni treba tožiti!“ reče Petrovič svojemu tihemu nekdanjemu prijatelju.

„Petrovič — ko bi le bilo“!

„Tako? Nocoj greš pač z menoj — jedno partijo vsaj! Karambol“!
Markovič postoji — ves bled je in gleda Petroviča. Ta se začudi.

„Petrovič, ljubi moj Petrovič — ne smem! Moja žena — zlata moja Pavla! Ko bi vedel, kako jo imam rad, tako rad — a v gostilno ne, v kavarno ne! Ljubi moj Petrovič, ali ni to hudo! Pa kaj sem dejal hudo — ni hudo; prav je! — Ko me pogleda, kar geniti se ne morem! Pa karambol je — lepa igra! Petrovič, ljuba moja duša, še veš? Ali se še spominjaš? Kako sva igrala v kavarni D.? Kako je bilo prijetno! Vsega je konec! In vendar ni prav, da se ne smem včasih malo poigrati, s teboj — samo čertert ure! Kaj ne, da ni prav, ljubi moj Petrovič? Samo čertert ure, zvečer od pol sedmih do tri čerterti na sedem — samo jedno partijo! In vendar ne smem. Žena mi prepoveduje in ona bi mi ne smela prepovedati in bi mi ne smela! Nikedar! Vrag naj... Pavla je dobra žena! Petrovič — pa karambol, — oj kako je bilo prijetno! Prijatelj! Vrag naj vzame mojo... ne, karambol! Saj vendar ni prav!,... Še nocoj bo treskalo v me, ker sem — ušel“.

Petrovič vidi, da se Markovič že opoteka nekoliko, prime ga pod pazuo, kajti približala sta se že mestu, in ga tolaži.

„Petrovič — jaz sem nesrečen! Sedaj spoznam — a prepozno! Karambol v kavarni! Živel karambol! Pojdi sam v kavarno in igraj — jaz ne smem in ne smem. Nikedar. Nikedar! Vrag naj...“

„Miruj, prijatelj — miruj, ne govori mi tako“!

„Vrag naj...! Oh moj karambol! Ljubi Petrovič, ko bi vedel, kaj je to! Kaj je karambol! In jaz ne smem“! reče Markovič, nasloni se na zid s težko glavo, iz udertih oči pritekó mu solze in lijó po bledem licí na mestni tlak. Petrovič ga spremi domóv.

Petrovič pride sam v kavarno, zamišljen — in pri mizici sedi Jurkovič in ga čaka; a Petrovič mu pové, da nocoj ne bode igral in da mora kmalo domóv. In Petrovič ni igral — nikedar več. Zakaj? Saj se ne bode nikedar ženil! —

Znanstvena terminologija.

Zrekel sem bil nekjé v nekdanjih „Pogovorih“ željo, naj bi nam vstal velik dobrotnik ter spisal nam knjigo, katero bi utegnili imenovati „terminologijo“; izkušal sem tudi dokazati, da je potrebujemo kakor slepec vida. Ta želja se mi je izpolnila

hitro, kakor malo katera. Predno izpregovorim o novi knjigi nekaj besed, naj izrečem neutrudnemu našemu rojaku gosp. Cigaletu, kateri nam jo je podaril, svojo najtoplejšo zahvalo. Rad bi mu jo izrekel tudi v svojih rojakov imenu, a té pravice si osvájati ne smem. Slovenci so se v zadnjem časi čudovito osamosvojili, vsak ima svojo posebno misel in prepričanje zlasti v leposlovnih stvaréh, in to je prav. Čujejo se tu prav različni in časi tudi kaj izvirni glasovi. Tako imam pred seboj list, v katerem se bere ravno o gosp. Cigaletovi novi knjigi poleg drugega lepega naslednja modrost: Za nemški pojem „vorstellung“ rabiti izraz „pomisel“, zdi se nam prisiljeno in samovoljno. Čemu je pa tudi treba iskati za vsak nemški samostalnik slovenskega? Pisatelj sam prizna, da slovenščina le bolj z glagoli dela, čemu potem siliti jo v nemško obleko in kopicíti samostalnik na samostalnik? „Was machen sie sich darüber für vorstellung“? (tu je izpala besedica „eine“) bi slovenski kmet prav naravno prestavil: „kaj si o tem mislite“? Čemu je potem treba kovati posiljene, nerazumljive izraze kakor „pomisel“? — — Tu imamo že zopet svojega kmeta. Ali se ne bere to kakor šala, ali pa dobra satira na „nepozvanega“ kritika? In vendar se vidi iz vsega, da mož vse zares tako misli, kakor govori. Kaj nam je po tem treba vse terminologije? Tisti „naš kmet“, katerega kličemo na pričo in pomoč o vseh enakih prilikah, je res čisto nič ne potrebuje. Brez njé lahko orje in seje, še ježice lahko brez nje prodaja. Njemu — o terque quaterque beatus! — ni treba imeti pojma o „nemškem pojmu“ vorstellung, in vendar lahko mirno vsako nedeljo večér pije svoj polič, ako ga ima za kaj. Njemu ni treba vedeti, da tá pojem ni ne nemški, ne francoski ali morebiti patagonski, ampak da je splošno svetoven pojem, katerega nam je naložila nesrečna omika na rame in da te spake ni izpraviti iz sveta; preganjaj, izženi jo z burkljami, tamen usque recurret! — Temu poštenjaku si tudi ni potreba beliti glavé, kako bi izhajalo brez tega pojma nameravano slovensko vseučilišče v Ljubljani. Todà pustimo že našega kmeta, gospodu kritiku pa recimo za slovo po nemško: Herr Kritikus, was machen sie sich für — Vorstellung von der slovenischen Terminologie? ali po slovensko: kaj si mislite o slovenski terminologiji? —

Kedor bi hotel kritiko pisati o naši novi terminologiji, treba bi mu bilo, poleg dotičnih znanosti, knjigo korenito prëgledati in prëučiti, vsak posamezni novi izraz v njej od vseh strani ogledati in dobro pretehtati. To pa ni tako lahko, kakor bi si kedó mislil. Jaz kaj takega ne nameravam. Samo nekaj splošnih opazek naj

se mi dovoli; kritiko prepuščam možem, kateri imajo potrebno sposobnost za to in pa tudi časa dovolj.

Želja po tako potrebni nam terminologiji se mi je torej izpolnila, vendar ne prav tako, kakor sem si jaz stvar mislil. Da doseže taka knjiga svoj namen, treba je, da se splošno prizna in sprejme, da se vsak Slovenec v svojih spisih, dà tudi v govoru svojem, ako hoče pravilno in lepo slovensko pisati in govoriti, ravna po njej. To je pa ravno pri nas silno težavno, kjer jih je med desetimi enajst jezikoslovcev, kjer je — zakaj bi se ne reklo naravnost — toliko rodoljubnega kričanja, a tako ubogo malo pravega, čistega, dejanskega rodoljubja! Kak mesija nam prinesi z nebes terminologijo, v kateri je vsaka beseda suho zlato, prave slovenske korenine in lepe priročne oblike, kaj pomaga? Kedó se je poprime? morda tu pa tam kaka vérna dušica, ostali bodejo pisali kakor do zdaj ter rili vsak v svojo stran. Zato sem jaz menil, da bi bilo treba stvar tako nekako poskusiti, morebiti bi to vendar nekaj pomagalo. Eden, gosp. Cigale, naj bi terminologiji napravil prvi načert, vsakemu nemškemu izrazu priložil raznotin (varijant) kolikor jih je nabral v različnih slovanskih narečjih, nekaj pa tudi svojih nasvetoval, kjer bi se mu zdelo potrebno. Ta rokopis naj bi potem šel od rok do rok. Kolikor je pri nas slovstvenih in znanstvenih veljakov, vsak naj bi ga pregledal, popravil in pridejal kar bi se mu in kakor bi se mu zdelo potrebno. Potem takem bi vsi naši pervaki, od prve do šeste verste, kolikor toliko sodelovali pri tem narodnem delu. Tako bi se priredilo nekaj relativno doveršenega, in, kar je tudi inenitno — tako početje bi laskalo posameznih mož samoljubju, zavezani bi bili potem, ne samo priznati in sprejeti knjigo, priporočati bi jo morali tudi in potezati se zanjo, kjer treba, saj je kolikor toliko tudi njihova. To se ni zgodilo, terminologija, katero smo dobili, je samo g. Cigaletovega truda sad. Gosp. Cigale je storil, kar more storiti posamezni človek, in — česar ne moremo prehvaliti — vse to je storil v tako kratkem času, tako na tihem, kakor ni sicer pri nas navada. Velika večina njegovih izrazov bode pač obveljala, ali vsaj vredna je obveljati. Da se jaz ne strinjam z vsem, kar nam podaja njegova knjiga, to je tako naravno, da še drugače biti ne more.

Za vsak nemški izraz bi bilo potreba samo enega slovenskega, ne pa več, da naj si vsak izbere, kar mu bolj sodi. To zahteva že samo ime terminologija. Da nam jih je gosp. Cigale časi podal po več, to je storil gotovo, ker se ni mogel konečno odločiti za enega; daje nam jih torej na izbiro, a slednjič bode potreba odločiti se za

en izraz in tega rabiti povsód. Tako na pr. ima za nemško: „folgern“ : skleniti, (sklepati) potem po ruskem in serbsko-hervaskem: zaključiti, zaključevati; i. t. d. Tu naj bi se po moji misli rabil samo glagol: skleniti (sklepati), „zaključiti“ se meni vsaj zdi precej gerd germanizem, zaključiti izhaja od „ključ“; zaključiti je torej = s ključem zapreti, kar je tukaj čisto neprimérno. „Sklepa“ se pa na pr. obroč, konca njegova se stikata, tako da se dobi kolobar. Ali to bodi samo mimo gredé rečeno; to pa moram poudarjati, da moramo sprejeti samo eno besedo, katera si že bodi.

Dalje: slovenski izraz bodi kolikor moči kratek, najbolje: ena sama beseda, enovita ali sestavljena, tudi še samostalnik s pridevnikom, n. pr. za Blattscheide listna nožnica je dobro — slabše pa se mi vidi že za nemški sestavljen samostalnik v slovenskem samostalnik z rodilnikom, n. pr. na isti strani za „Blumenmaler“ — slikar cvetja. Tako delajo Francozi in Itatijani, kar se dobro strinja z njih jezika zakoni, slovenščini, po moji misli, kaj takega ne prija. Dalje: posamezne besede same naj bodejo kratke, priročne, lepo-glasne, zlasti take, da jih bode lahko na vse strani rabiti. Tako bi jaz n. pr. za „Folge“, ko nam gosp. pisatelj podaje izvod in izvodek, vzel rajši izvod, ker je mnogo prilicnejša beseda; iz nje je lahko izvesti pridev. izvoden — izvodek je za to preokoren.

Ali take in enake hibe, če jih smem tako imenovati, dadó se prav lahko popraviti. To bi naj se po moji misli tako storilo: Knjiga, katero nam je podal gosp. Cigale, naj se ne ima še za do-veršeno, dognano, bode naj nam tako rekoč samo za podlogo. Kar sem rekel prej da naj bi se bilo zgodilo z rokopisom, to naj se zgodi zdaj s tiskano knjigo. In ko bode vse za terdno ustanovljeno, potem naj se knjiga še enkrat natisne in v tej doveršeni obliki naj hode merodajna vsem slovenskim pisateljem. To ne bode nikakor kratilo gosp. Cigaletu zaslug, knjiga bode tudi potem, kakor véliki nemško-slovenski slovar, po vsej pravici na svojem čelu imela njegovo ime; in on lahko poreče z mirnim in zadovoljnim srcem svojim rojakom: Jaz sem storil svojo dolžnost, storite vi svojo! S.

— 927 —

Poprava. V III. pismu, str. 122, vrst. 8. urinila se je tiskarska pomota. Za vprašanjem je izpuščen poleg premišljaja tudi še stavek: „trikot, kakor smo videli v drugem pismu, predstavljam si lahko tako“.

„Zvon“ izhaja 1. in 15. dan meseca; naročnina 4 gold. za vse leto, 2 gold. za pol leta. Napis: Redaction des „Zvon“, Wien, VIII., Lange Gasse 44.
